

Desatero pro rodiče předškolního věku

Vstup do první třídy základní školy představuje pro dítě velkou životní změnu. Mění se role dítěte, prostředí, dospělí i vrstevníci, denní program, náplň činnosti, nároky i požadavky. Aby dítě mohlo zvládnout tuto náročnou situaci bez vážnějších problémů, mělo by být nejen dostatečně vývojové a sociálně zralé, ale také dobře připravené.

Přehled základních dovedností propojuje a sjednocuje cíle rodiny a školy. Proto je velmi důležitá spolupráce rodiny a školy, která se podílí na vzdělávání dítěte. Níže jsme pro Vás připravili ucelený přehled, jakých oblastí byste se měli jako rodiče předškoláka všímat. Je třeba brát na zřetel, že zrání každého dítěte je individuální záležitostí, nemusí tedy Vaše dítě ve všech oblastech dosahovat uvedených schopností a dovedností. Je však žádoucí, aby se jim v předškolním věku alespoň přibližovalo.

1. Dítě by mělo být dostatečně fyzicky a pohybově vyspělé, vědomě ovládat své tělo, být samostatné v sebeobsluze:

- pohybuje se koordinovaně, je přiměřeně obratné a zdatné (např. hází a chytá míč, udrží rovnováhu na jedné noze, běhá, skáče, v běžném prostředí se pohybuje bezpečně)
- svlékne se, oblékne i obuje (zapne a rozepne zip i malé knoflíky, zaváže si tkaničky, oblékne si čepici, rukavice)
- je samostatné při jídle (používá správně příbor, nalije si nápoj, stoluje čistě, požívá ubrousek)
- zvládá samostatně osobní hygienu (používá kapesník, umí se vysmrkat, umyje a osuší si ruce, použije toaletní papír, použije splachovací zařízení, uklidí po sobě)
- zvládá drobné úklidové práce (posbírání a uklidí předměty a pomůcky na určené místo, připraví další pomůcky, srovná hračky)
- postará se o své věci (udržuje v nich pořádek)

2. Dítě by mělo být relativně citově samostatné a schopné kontrolovat a řídit své chování

- zvládá odloučení od rodičů
- vystupuje samostatně, má svůj názor, vyjadřuje souhlas i nesouhlas

- projevuje se jako emočně stálé, bez výrazných výkyvů v náladách
- ovládá se a kontroluje (reaguje přiměřeně na drobný neúspěch, dovede odložit přání na pozdější dobu, dovede se přizpůsobit konkrétní činnosti či situaci)
- je si vědomé zodpovědnosti za své chování
- dodržuje dohodnutá pravidla

3. Dítě by mělo zvládat přiměřené jazykové, řečové a komunikativní dovednosti:

- vyslovuje správně všechny hlásky (i sykavky, rotacismy, měkčení)
- mluví ve větách, dovede vyprávět příběh, popsat situaci apod.
- mluví většinou gramaticky správně (tj. užívá správně rodu, čísla, času, tvarů, slov, předložek aj.)
- rozumí většině slov a výrazů běžně užívaných v jeho prostředí
- má přiměřenou slovní zásobu, umí pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno
- přirozeně a srozumitelně hovoří s dětmi i dospělými, vede rozhovor, a respektuje jeho pravidla
- používá přirozeně neverbální komunikaci (gesta, mimiku, řeč těla, aj.)
- spolupracuje ve skupině

4. Dítě by mělo zvládat koordinaci ruky a oka, jemnou motoriku, pravolevou orientaci:

- má vyhraněnou laterální ruku, tzn. používá pravou či levou ruku při kreslení či v jiných činnostech, kde se preference ruky uplatňuje (je zpravidla zřejmé, zda je dítě pravák či levák)
- je zručné při zacházení s předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami a nástroji (pracuje se stavebnicemi, modeluje, stříhá, kreslí, maluje, skládá papír, vytrhává, nalepuje, správně otáčí listy v knize apod.)
- zvládá činnosti s drobnějšími předměty (korálky, drobné stavební prvky apod.)
- má správný úchop tužky, tzv. špetkový úchop dvěma prsty třetí podložený, s uvolněným zápěstím
- vede stopu tužky, tahy jsou při kreslení plynulé, (obkresluje, vybarvuje, v kresbě přibývají detaily i vyjádření pohybu)
- umí napodobit a pojmenovat základní geometrické obrazce (čtverec, kruh, trojúhelník, obdélník) a další různé tvary
- rozlišuje pravou a levou stranu, pravou i levou ruku (může chybovat)
- řadí zpravidla prvky zleva doprava

5. Dítě by mělo být schopné rozlišovat zrakové a sluchové vjemy:

- rozlišuje a porovnává podstatné znaky a vlastnosti předmětů v reálu i na obrázku jako jsou barvy, velikost, tvary, materiál. Dokáže najít konkrétní předmět mezi ostatními předměty, nachází jejich společné a rozdílné znaky
- složí obrázek z několika částí
- najde rozdíly na dvou obrázcích, doplní detaily
- rozlišuje odlišný obrázek/tvar v řadě dalších obrázků/tvarů
- postřehne změny ve svém okolí, na obrázku (co je nového, co chybí, popíše nesmysl)
- rozlišuje zvuky (běžných předmětů a akustických situací jako jsou dopravní prostředky, hudební nástroje, zvuky zvířat, zvuky v domácnosti atd.
- roztleská slovo na slabiky, určí počet slabik, první a poslední souhlásku ve slově
- rozpozná rozdíly mezi hláskami (měkké a tvrdé, krátké a dlouhé)
- dokáže napodobit krátký rytmus s pomocí vytleskávání či bubínku
- vhodné je kromě orientačního vyšetření zraku a sluchu u pediatra využít i screeningové vyšetření zraku u očního specialisty či vyšetření přístrojem PlusOptix, screeningové vyšetření sluchu u ORL specialisty ve věku 5 let

6. Dítě by mělo zvládat jednoduché logické a myšlenkové operace a orientovat se v elementárních matematických pojmech

- má představu o čísle (ukazuje na prstech či předmětech počet, umí počítat po jedné, chápe, že číslovka vyjadřuje počet)
- orientuje se v základních počtech (vyjmenuje číselnou řadu a spočítá počet prvků minimálně v rozsahu do pěti (deseti))
- porovnává počet dvou málopočetných souborů, tj. v rozsahu do pěti prvků (pozná kde je více, méně, stejně)
- rozpozná a pojmenuje základní geometrické tvary (kruh, čtverec, trojúhelník atd.)
- rozlišuje a porovnává vlastnosti předmětů
- třídí, seskupuje a přiřazuje předměty dle daného kritéria (korálky do skupin podle barvy, tvaru, velikosti)
- přemýšlí, vede jednoduché úvahy, komentuje, co dělá („přemýšlí nahlas“)
- chápe jednoduché vztahy a souvislosti, řeší jednoduché problémy a situace, snaží se řešit jednoduché hádanky, rébusy, labyrinty
- rozumí časoprostorovým pojmům (např. nad, pod, dole, nahoře, uvnitř, venku, dříve, později, včera, dnes), pojmům označujícím velikost, hmotnost (např. dlouhý, krátký, malý, velký, těžký, lehký)

7. Dítě by mělo mít dostatečně rozvinutou záměrnou pozornost a schopnost si zapamatovat a vědomě se učit

- soustředí pozornost na činnosti po určitou dobu (cca 10-15 min.)

- „nechá“ se získat pro záměrné učení (dokáže se soustředit i na ty činnosti, které nejsou pro něj aktuálně zajímavé), postupuje podle pokynů
- záměrně si zapamatuje, co prožilo, vidělo, slyšelo, je schopno si toto po přiměřené době vybavit a reprodukovat, částečně i zhodnotit
- pamatuje si říkadla, básničky, písničky
- přijme úkol či povinnost, zadaným činnostem se věnuje soustředěně, neodbíhá k jiným, dokáže vyvinout úsilí a dokončit je
- dokáže pracovat samostatně

8. Dítě by mělo být přiměřeně sociálně samotné a zároveň sociálně vnímavé, schopné soužití s vrstevníky ve skupině

- uplatňuje základní společenská pravidla (zdraví, umí požádat, poděkovat, omluvit se)
- navazuje kontakty s dítětem i dospělými, komunikuje s nimi zpravidla bez problémů, s dětmi, ke kterým pociťuje náklonnost, se kamarádí
- nebojí se odloučit na určitou dobu od svých blízkých
- je ve hře partnerem (vyhledává partnera pro hru, v zájmu hry se domlouvá, rozděluje a mění si role)
- zapojí se do práce ve skupině, při společných činnostech spolupracuje, přizpůsobuje se názorům a rozhodnutí skupiny
- ve skupině (v rodině) dodržuje daná a pochopená pravidla, pokud jsou dány pokyny, je srozuměno se jimi řídit
- k ostatním dětem se chová přátelsky, citlivě a ohleduplně
- je schopno brát ohled na druhé (dokáže se dohodnout, počkat, vystřídat se, pomoci mladším)

9. Dítě by mělo vnímat kulturní podněty, orientovat se ve svém prostředí a okolním světě

- je schopno se zúčastnit dětských kulturních programů, zábavných, slavnostních a sportovních akcí
- komentuje zážitky, vypráví, co vidělo, slyšelo, dokáže říci, co bylo zajímavé, co jej zaujalo, co bylo správné, co ne
- zajímá se o knihy, zná pohádky a příběhy, má své oblíbené hrdiny
- zná písničky, básničky a říkadla
- vyzná se ve svém prostředí (doma, ve školce), spolehlivě se orientuje v blízkém okolí (ví, kde bydlí, kam chodí do školky, kde jsou obchody, hřiště, kam se obrátit, když je v nouzi apod.)
- zvládá běžné praktické činnosti a situace, s nimiž se pravidelně setkává (např. dovede vyřídit drobný vzkaz, říci si o to, co potřebuje, ptá se na to, čemu nerozumí)
- má všeobecní poznatky ze světa přírody, lidí, kultury, techniky (např. orientuje se v tělesném schématu, umí pojmenovat části těla, členy rodiny, rozlišuje různá povolání, pomůcky, nástroje, ví, k čemu jsou peníze, zná jména některých rostlin, stromů, zvířat)

a dalších živých tvorů, orientuje se v dopravních prostředcích, zná některé technické přístroje, má útržkovité poznatky o naší zemi a existenci jiných národů

- rozumí běžným okolnostem, dějům, jevům, situacím, s nimiž se bezprostředně setkává (např. počasí a jeho změny, proměny ročních období, cestování, životní prostředí a jeho ochrana)

Pro účely ZŠ Zruč nad Sázavou zpracováno dle doporučení MŠMT

<https://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/desatero-pro-rodice-deti-predskolniho-veku>